

## Lesprogramma algemeen

### Titel cursus: COPD en astma in de fysiotherapie

#### Algemene leerdoelen:

Na het volgen van de lessen en het bestuderen van de theorie kan de cursist:

1. Uitleggen hoe de diagnose COPD gesteld wordt.
2. De achtergronden van COPD en Astma beschrijven.
3. De richtlijn COPD van het KNGF toepassen in de praktijk.
4. Een complete anamnese afnemen bij een cliënt met COPD.
5. Een functioneel onderzoek bij een cliënt met COPD uitvoeren.
6. Een training voor een cliënt met COPD opstellen en onderbouwen.
7. Een behandeling van een cliënt met COPD evalueren

LES 1			
Lestijden: 9:30 – 16:30			
<b>Lesleerdoelen:</b> Na het bestuderen van de theorie en het afronden van deze les kan de cursist: <ol style="list-style-type: none"><li>1. De begrippen COPD, FEV1, VC, FEV1/FVC, flow-volumecurve en GOLD definiëren en toepassen.</li><li>2. De oorzaken, symptomen en gevolgen van COPD en astma benoemen.</li><li>3. Uitleggen welke aspecten een kans op exacerbatie vergroten en verkleinen.</li><li>4. De epidemiologie van COPD en astma beschrijven.</li><li>5. De anatomie, algemene fysiologie en algemene pathologie bij COPD en astma beschrijven.</li><li>6. De aspecten benoemen welke invloed hebben op de prognose van COPD en astma.</li><li>7. Een algemene anamnese bij een cliënt met COPD of astma afnemen.</li><li>8. Een specifieke anamnese bij een cliënt met COPD of astma afnemen.</li><li>9. Inventariseren welke aanvullende medische gegevens nodig zijn voor een volledige anamnese.</li><li>10. Een verbeterplan opstellen aan de hand van de PDCA-cyclus.</li></ol>			
<b>Programmaonderdeel</b> <i>Noem de titel van het programmaonderdeel. (Gelijk aan het tijdschema in de OLO)</i>	<b>Contacttijd</b> <i>Vul in hoeveel tijd nodig is per onderdeel.</i>	<b>Korte beschrijving inhoud programmaonderdeel</b> <ul style="list-style-type: none"><li>• <i>Beschrijf kort hoe het programmaonderdeel is vormgegeven. Wat gaan de docent en cursisten doen en waarom? Hoe komt het lesleerdoel hierin terug?</i></li><li>• <i>Geef een samenvatting van de presentatie (bij PowerPoint gebruik ook dia's noemen)</i></li><li>• <i>Omschrijf hoe de (voorbereidings)opdracht(en) aan het programma onderdeel gekoppeld zijn. (let op, moet gelijk zijn aan beschrijving zelfstudieverantwoording!)</i></li></ul>	<b>Lesleerdoel</b> <i>Geef het nummer van het lesleerdoel gekoppeld aan dit programmaonderdeel</i>

<p>Introductie</p>	<p>15 min</p>	<p>Welkomstwoord waarbij de docent en de cursisten zich aan elkaar voorstellen. Tevens bespreken we in de groep welke relevante ervaring de deelnemers hebben, in welke setting ze werkzaam zijn en welke verwachtingen ze van de cursus hebben. Doel: programma doornemen, elkaar leren kennen, verwachtingen bijstellen</p> <p>De docent maakt daarbij gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Programma les 1</li> <li>• Voorstelronde</li> <li>• Wie ben ik</li> <li>• Cursusdoel</li> <li>• Diagnostisch proces</li> <li>• Cursusopzet</li> </ul> <p>Als de verwachtingen afwijken van het cursusdoel of de cursusopzet, dan kan de docent dit bespreekbaar maken en bijstellen daar waar nodig. Enerzijds door de verwachtingen van de cursist(en) bij te stellen, dan wel de vormgeving en/of lesstof aanpassen.</p>	<p>-</p>
<p>Bespreken voorbereidingsopdracht Kennisvragen</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: Kennisvragen</i></p>	<p>30 min</p>	<p>Tijdens de bespreking wordt er aan 2 of 3 cursisten gevraagd om de antwoorden op de kennisvragen uit de gelijknamige voorbereidingsopdracht te presenteren.</p> <p><i>Doel(en):</i> Het doel van deze opdracht is om de cursisten voorafgaand aan de start van de cursus uit te nodigen zich te verdiepen in de verplichte literatuur en middels deze literatuur informatie en kennis te verzamelen over COPD en astma, waardoor iedereen op vergelijkbaar niveau aan de cursus start.</p>	<p>1,2,3,4,5,6</p> <p>1,5</p>
<p>Praktijkopdracht: longquiz</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: Kennisvragen</i></p>	<p>30 min</p>	<p>○</p>	<p>1,5</p>

<p>Presentatie: Ontstaan van COPD en astma</p>	<p>40 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er dieper ingegaan hoe COPD en astma ontstaan en op welke wijze de klachten zich bij mensen uiten (klinische presentatie).</p> <p><i>Doel(en):</i> vergroten kennis over het ontstaan en de gevolgen van COPD en astma</p> <p>De docent maakt gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Wat is COPD?</li> <li>• Epidemiologie</li> <li>• Pathofysiologie</li> <li>• Etiologie</li> <li>• Klinische presentatie <ul style="list-style-type: none"> <li>○ <i>Praktijkvoorbeeld:</i> beoordelen adempatroon COPD a.d.h.v. film (plenair)</li> </ul> </li> <li>• Ziektespecifieke aandachtspunten COPD <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Diafragmadysfunctie</li> <li>○ Luchtweginstabiliteit <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Praktijkoefening:</i> ervaren (individueel) en beoordelen (2- of 3-tallen) van het adempatroon bij emfyseem in verschillende houdingen</li> </ul> </li> <li>○ Longaanval</li> <li>○ Comorbiditeit</li> </ul> </li> <li>• Ziektespecifieke aandachtspunten astma <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Astma aanval <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Praktijkoefening:</i> ervaren (individueel) en beoordelen (2- of 3-tallen) van het adempatroon bij een astma aanval in verschillende houdingen</li> </ul> </li> <li>○ Peakflowmeting <ul style="list-style-type: none"> <li>▪ <i>Praktijkvoorbeeld:</i> afnemen van peakflowmeting bij een of meer cursisten (plenair)</li> </ul> </li> </ul> </li> </ul> <p>De presentaties zijn deels interactief, waarbij de docent de cursisten uitnodigt na te denken. Bij een aantal dia's wordt er gebruik gemaakt van 'animaties' waarbij niet alle tekst zichtbaar is en de cursisten op basis van eigen kennis en ervaring invulling geven aan de dia. Verder wordt er gebruik gemaakt van praktijkoefeningen, waarbij de cursisten zelf oefenen of ervaren.</p>	<p>1,2,3,4,5,6</p>
--	---------------	--	--------------------

Praktijkopdracht: Mindmap	20 min	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten samenwerken in kleine groepjes. Ze gaan met elkaar een mindmap maken rondom 1 of 2 begrippen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Klachten en symptomen bij COPD</li> <li>• Prognostische en risicofactoren bij COPD</li> <li>• Verschillen tussen COPD en astma</li> </ul> <p>Elke groepje krijgt 10 minuten om zoveel mogelijk op papier te zetten onder behulp van literatuur. Daarna wordt alles plenair nabesproken.</p> <p><i>Doel(en):</i> Het doel is dat de cursisten met elkaar zoveel mogelijk kennis rondom dat begrip op papier zetten en zo van en met elkaar meer leren over dit begrip.</p>	2,4,6
Praktijkopdracht: What's new	45 min	<p>Tijdens deze opdracht worden de cursisten verdeeld in 3 groepen en gaan zich kort verdiepen in een COPD of astma gerelateerd onderwerp. Ze mogen zelf een onderwerp kiezen dat ze interessant vinden. Het de bedoeling dat het een onderwerp belicht wat nog niet in de cursus naar voren is gekomen. Dit zodat er naast alle besproken onderwerpen ook nog nieuwe onderwerpen aangedragen kunnen worden waar de groep mee kan kennismaken. Enkele voorbeelden zouden kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Angst en depressie bij COPD</li> <li>• E-health als onderdeel van de fysiotherapeutische behandeling bij COPD</li> <li>• Het effect van C1-inhibitor in astma</li> </ul> <p><i>Doel(en):</i> Het doel is dat de cursisten op zoek gaan naar de nieuwste ontwikkelingen binnen de zorg rondom mensen met COPD en astma en elkaar op de hoogte stellen.</p> <p>Elke groepje krijgt 15 minuten om zich te verdiepen en een korte presentatie voor te bereiden van maximaal 5 minuten die ze kunnen voordragen aan de andere cursisten. De presentatie mag op geheel eigen wijze worden vormgegeven.</p>	4,5,6

<p>Presentatie: Diagnostiek en behandeling</p>	<p>40 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er dieper ingegaan hoe COPD en astma door een arts wordt vastgesteld, geclassificeerd en welke behandelmogelijkheden er zijn. Er wordt besproken hoe een verwijzing naar de fysiotherapeut tot stand komt en welke behandelmogelijkheden wij als fysio hebben.</p> <p><i>Doel(en):</i> vergroten kennis over het medisch traject voorafgaand aan fysiotherapeutische behandeling</p> <p>De docent maakt gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Diagnostiek</li> <li>• Onderzoek</li> <li>• Classificatie</li> <li>• Behandeling <ul style="list-style-type: none"> <li>○ Medicamenteuze interventies</li> </ul> </li> <li>• Verwijzing</li> <li>• Behandel mogelijkheden</li> <li>• Discussie</li> </ul> <p>De presentaties zijn deels interactief, waarbij de docent de cursisten uitnodigt na te denken. Bij een aantal dia's wordt er gebruik gemaakt van 'animaties' waarbij niet alle tekst zichtbaar is en de cursisten op basis van eigen kennis en ervaring invulling geven aan de dia.</p>	<p>1,7,8,9</p>
--	---------------	---	----------------

Praktijkopdracht: anamnese	40 min	<p>Tijdens dit onderdeel wordt, met de opgedane kennis van de eerdere presentaties, uitgewerkt waar een (ziektespecifieke) anamnese aan moet voldoen.</p> <p><i>Doel(en):</i> leren een ziektespecifieke anamnese af te nemen.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Praktijkopdracht 1:</i> uitwerken in 2- of 3-tallen van een ziektespecifieke anamnese voor astma en COPD</li> <li>• <i>Praktijkopdracht 2:</i> aan de hand van een 3-tal casussen (2x COPD, 1x astma) wordt gezamenlijk een anamnese afgenomen, waarbij de docent de cliënt speelt.</li> </ul> <p>Bij de eerste opdracht krijgen de cursisten 10 minuten tijd om in klein groepjes te discussiëren. De docent loopt rond om eventuele vragen te beantwoorden. Hierna wordt de opdracht 5 minuten plenair besproken, waaruit een overzicht volgt aan welke criteria een ziektespecifieke anamnese moet voldoen. Aan de hand van het overzicht worden er door de groep gezamenlijk een anamnese afgenomen bij de docent. De docent heeft daarvoor 2 of 3 casussen. Na elke casus wordt door de docent feedback gegeven op de wijze en volledigheid van de anamnese.</p>	7,8,9
Praktijkopdracht: casuïstiek  <i>Vorbereidingsopdracht: Casuïstiek</i>	45 min	<p>Tijdens deze praktijkopdracht krijgen de cursisten 15 minuten tijd om in 2- of 3-tallen onderling een anamnese af te nemen aan de hand van eigen casussen (vorbereidingsopdracht: casuïstiek). Aan de hand van de opgedane kennis wordt gekeken of het dossier van hun eigen cliënt voldoende compleet is of dat er nog gegevens ontbreken. De docent loopt rond om individueel feedback te geven. Naderhand wordt in 5 minuten tijd plenair besproken welke vragen er nog ontbraken.</p> <p>De verzamelde informatie uit de anamnese moet richting geven aan het klinisch redeneren en opstellen van onderzoeksdoelstellingen, welke in de komende lessen worden behandeld.</p> <p><i>Doel(en):</i> praktijkervaring op doen met het afnemen van een ziektespecifieke anamnese, opstellen van onderzoeksdoelstellingen</p>	7,8,9

<p>Discussie vooraf Presentatie praktijkopdracht: PDCA- cyclus</p>	<p>10 min 15 min 15 min</p>	<p>Het doel van deze opdracht is om cursisten uit te dagen een bewuste keuze te maken voor een onderdeel van hun fysiotherapeutisch handelen rondom cliënten met COPD wat ze willen verbeteren in de eigen praktijksetting. In deze opdracht tijdens de les krijgen de cursisten kort de tijd om in 2-tallen na te denken over een onderwerp waar ze hun verbeterplan over op willen zetten. Voorbeelden van onderwerpen kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Het verbeteren van de structuur van de anamnese bij een cliënt met COPD</li> <li>• Het verbeteren van het aanvullende onderzoek bij een cliënt met COPD</li> <li>• Het aanbrengen van structuur in de evaluatie moment tijdens het behandelproces bij een cliënt met COPD</li> <li>• De instroom van cliënten met COPD in de praktijk verbeteren</li> <li>• Het verlagen van het aantal behandelingen tijdens een traject bij een cliënt met COPD</li> </ul> <p>Als handvat krijgen de cursisten de PDCA-cyclus aangeboden, waarmee ze hun verbeterplan vormgeven. Aan de hand van het verbeterplan zullen ze les 2 een korte presentatie (van ca 2 dia's) geven over de implementatie binnen hun praktijksetting.</p> <p>De cursisten worden in 2-tallen verdeeld, zodat ze kunnen brainstormen met andere cursisten. De docent loopt tijdens de opdracht rond en denkt met de cursisten mee over een interessant en passend onderwerp waar ze aan kunnen gaan werken.</p>	<p>10</p>
<p>Afsluiten</p>	<p>15 min</p>	<p>Afsluiten van de les met een korte samenvatting waar de cursisten staan en wat er nog zal worden behandeld in de komende lessen. Tevens is er ruimte voor cursisten om vragen te stellen.</p>	<p>-</p>
<p><b>Totaal les 1</b></p>	<p><b>6u00m</b></p>		

LES 2			
Lestijden: 9.30 – 16.30			
Lesleerdoelen:			
<p>Na het bestuderen van de theorie en het afronden van deze les kan de cursist:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Een aanvullende anamnese bij een cliënt met COPD afnemen.</li> <li>2. De klinische tekenen van kortademigheid en COPD herkennen.</li> <li>3. Onderbouwd een meetinstrument inzetten om de kwaliteit van leven van uw cliënt te meten.</li> <li>4. De psychosociale status van een cliënt met COPD onderzoeken.</li> <li>5. Een cliënt met COPD adviseren over de invloed van voeding op de lichaamssamenstelling.</li> <li>6. Benoemen welke inspanningstesten van belang zijn bij cliënten met COPD.</li> <li>7. Submaximale inspanningstesten uitvoeren bij cliënten met COPD.</li> <li>8. Krachttesten uitvoeren bij alle cliënten met COPD.</li> <li>9. Testgegevens interpreteren van krachttesten en inspanningstesten bij een cliënt met COPD.</li> <li>10. De beperkende factor van het inspanningsvermogen bij een cliënt met COPD bepalen.</li> </ol>			
Programmaonderdeel	Contacttijd	Korte beschrijving inhoud programmaonderdeel	Lesleerdoel
Introductie	10 min	<p>Welkomstwoord les 2 waarin de docent aangeeft waar de cursisten staan ten opzichte van het cursusdoel, een korte samenvatting geeft van les 1 en het programma van les 2 doorneemt.</p> <p><i>Doel(en):</i> oprfrissen behandelde stof, programma doornemen</p> <p>De docent maakt daarbij gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Waar staan we</li> <li>• Samenvatting les 1</li> <li>• Programma les 2</li> </ul>	-



<p>Verwerkingsopdracht: PDCA cyclus</p>	<p>50 min</p>	<p>Het doel van deze opdracht is om cursisten uit te dagen een bewuste keuze te maken voor een onderdeel van hun fysiotherapeutisch handelen rondom cliënten met COPD wat ze willen verbeteren in de eigen praktijksetting.</p> <p>Tijdens de verwerkingsopdracht worden de ervaringen van de cursisten door hun gepresenteerd, waarbij ze kort toelichten:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Welk verbeterpunt ze hebben gekozen.</li> <li>• In welke setting ze werkzaam zijn.</li> <li>• Wat er goed gaat en wat de struikelpunten zijn bij de implementatie.</li> </ul> <p>Elke cursist krijgt 3-5 minuten de tijd om te presenteren. Na de presentaties worden eventuele bijzonderheden plenair besproken.</p>	<p>-</p>
<p>Presentatie / Praktijkopdracht; Observatie en functioneel onderzoek</p> <p><i>Achtergrondinformatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>KNGF-richtlijn COPD Bijlage 5, bijlage 6, C.2 Klinisch onderzoek en C.3 Meetinstrumenten</i></li> </ul>	<p>45 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er dieper ingegaan op het functioneel onderzoek bij mensen met COPD en astma gericht op beweging en ademarbeid.</p> <p><i>Doel(en):</i> vergroten kennis invloed van ademarbeid op bewegen, uitvoeren functioneel onderzoek</p> <p>De docent maakt gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Respiratoire belasting</li> <li>• Houding</li> <li>• Ademhaling</li> <li>• Voedingstoestand</li> <li>• <i>Praktijkopdracht:</i> uitvoeren van klinische inspectie, borstkasconfiguratie, adembeweging, voedingstoestand en gestoorde mucusklaring</li> </ul> <p>De presentatie duurt 20 minuten waarbij er aan de hand van videobeelden het onderzoek wordt toegelicht. De presentatie zijn deels interactief, waarbij de docent de cursisten uitnodigt na te denken. Bij een aantal dia's wordt er gebruik gemaakt van 'animaties' waarbij niet alle tekst zichtbaar is en de cursisten op basis van eigen kennis en ervaring invulling geven aan de dia.</p> <p>De praktijkopdracht duurt 20 minuten, waarbij ze in 2- of 3-tallen het onderzoek bij elkaar uitvoeren. De docent loopt rond om de cursisten te voorzien van individuele feedback en het beantwoorden van eventuele vragen.</p> <p>Na de praktijkopdracht is er 5 minuten tijd om het onderzoek plenair te bespreken.</p>	<p>1,2,5</p>

<p>Bespreken voorbereidingsopdracht: Vragenlijsten</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: Vragenlijsten</i></p>	<p>25 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er dieper ingegaan welke algemene en ziektespecifieke vragenlijsten er zijn voor COPD en astma, en om het beweeggedrag in kaart te brengen. Er wordt plenair besproken:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Welke vragenlijsten er zijn en welke informatie ze geven (incl. afkapwaardes en MCID).</li> <li>• Welke vragenlijsten er in de verschillende richtlijnen worden gehanteerd.</li> <li>• Welke vragenlijsten er door wetenschappelijke literatuur kunnen worden onderbouwd.</li> <li>• Welke vragenlijsten het meest praktisch zijn.</li> <li>• Welke vragenlijsten het meeste informatie geven.</li> </ul> <p><i>Doel(en):</i> inzicht krijgen in het gebruik van ziektespecifieke vragenlijsten</p> <p>De docent behandelt plenair het onderwerp.</p>	<p>3</p>
<p>Praktijkopdracht: Vragenlijsten afnemen en interpreteren</p> <p><i>Achtergrondinformatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>KNGF-richtlijn COPD blz. 5-6 en bijlage 2, 3, 5, 6, 7, 8 en 9 (blz. 23 t/m 40)</i></li> </ul>	<p>20 min</p>	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten bij elkaar de vragenlijsten afnemen en de uitkomsten hiervan interpreteren. Belangrijke aspecten zijn: het op juiste wijze uitleggen van de vragenlijsten en de correcte instructie geven aan de cliënt. En vervolgens de juiste interpretatie maken bij de resultaten.</p> <p><i>Doel(en):</i> op gestandaardiseerde wijze afnemen van vragenlijsten, leren interpreteren van de uitkomsten</p> <p>Onderstaande vragenlijsten worden afgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• De Vragenlijst Nederlandse Norm Gezond Bewegen om het gedragsstadium te bepalen</li> <li>• PACE-score</li> <li>• Physical Activity Readiness Questionnaire (PARQ)</li> <li>• MRC-schaal</li> <li>• BORG-schaal</li> <li>• PSK</li> <li>• Clinical COPD Questionnaire (CCQ)</li> <li>• Chronic Respiratory Disease Questionnaire (CRQ)</li> </ul> <p>De cursisten zijn in 2- of 3-tallen aan het werk en de docent loopt rond, kijkt mee en beantwoordt indien nodig vragen. Aan het einde wordt kort plenair besproken hoe het ging en welke knelpunten er eventueel zijn.</p>	<p>3</p>

<p>Praktijkopdracht: Kwaliteit van leven</p> <p><i>Achtergrondinformatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Hoofdstuk 7 uit CBO-richtlijn Diagnostiek en Behandeling van COPD</i></li> </ul>	30 min	<p>Tijdens deze opdracht wordt nagedacht over de kwaliteit van leven en de persoonlijke en externe factoren bij mensen met COPD en welke rol wij als fysiotherapeut hierin hebben (welke mogelijkheden kent ons fysiotherapeutisch handelen)?</p> <p><i>Doel(en):</i> bewust maken van de impact van COPD op het leven van de cliënt en ook van zijn omgeving</p> <p>Er worden 2 video's bekeken. Na elke video wordt het onderwerp kwaliteit van leven zoals dat zichtbaar is in de video plenair besproken aan de hand van onderstaande vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Welke elementen binnen de kwaliteit van leven benoemen cliënten hier?</li> <li>• Zijn er elementen waar u als fysiotherapeut nog nooit bij stilgestaan heeft met uw cliënt(en)?</li> <li>• Hoe kunnen wij als fysiotherapeuten de kwaliteit van leven beïnvloeden?</li> <li>• Welke interventies kunnen we concreet inzetten?</li> </ul>	4
<p>Praktijkopdracht: Inspanningsbeperking</p>	45 min	<p>Tijdens dit onderdeel wordt geoefend met het bepalen van de inspanningsbeperking bij mensen met COPD op basis van gegevens uit een maximale inspanningstest met ademgasanalyse. Op basis van het beperkende systeem wordt gekeken naar de verschillende soorten interventies die kunnen worden toegepast.</p> <p><i>Doel(en):</i> uitlezen gegevens CPET, vaststellen beperkende systeem (cardiaal, ventilatoir, diffusie, perifeer metabool, psychogeen), bepalen interventie op basis van beperkend systeem</p> <p>De cursisten gaan in 2-tallen een leeg schema invullen, waarbij ze moeten nadenken welk systeem beperkend kan zijn en welke beoordelingscriteria relevant zijn. Plenair worden de antwoorden besproken en eventueel aangevuld door de docent. Aan de hand van het schema wordt vervolgens weer in 2-tallen nagedacht over de verschillende soorten interventies. Ook dit wordt plenair nabesproken.</p>	10

<p>Bespreken voorbereidingsopdracht: Inspanningstesten</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: Inspanningstesten</i></p>	<p>30 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er dieper ingegaan welke inspanningstesten er geschikt zijn voor mensen met COPD en astma. De cursisten hebben als voorbereidingsopdracht een overzicht gemaakt van verschillende testen met de wetenschappelijke onderbouwing. Dit wordt plenair besproken aan de hand van onderstaande vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Welke inspanningstesten kunnen door middel van wetenschappelijk onderzoek worden onderbouwd?</li> <li>2. Welke inspanningstesten zijn in de praktijk uitvoerbaar?</li> <li>3. Welke informatie geven de inspanningstesten bij deze doelgroep?</li> </ol> <p>De onderstaande inspanningstesten moeten minimaal aan bod komen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• 6-minuten wandeltest (6MWT)</li> <li>• Shuttle walk test (SWT)</li> <li>• Beweegervaringstest (uithoudingstest op 70% van de Wmax)</li> <li>• Isometrische spierkrachtmeting: ((handheld) dynamometrie, monddrukbeplating)</li> <li>• Zuurstofsaturatie</li> <li>• Maximale inspanningstest (fietsergometrie)</li> <li>• Steep Ramp Test</li> <li>• 1RM bepaling of 10RM bepaling</li> </ul> <p>Doel(en): inzicht krijgen in de verschillende inspanningstesten en welke informatie deze testen verschaffen bij mensen met COPD en astma</p> <p>De docent behandelt plenair het onderwerp. Over de bruikbaarheid wordt in de les gediscussieerd met de groep, er is geen standaardantwoord mogelijk. Bij bruikbaarheid kunnen het doel van het meetinstrument, de verkrijgbaarheid, validiteit, betrouwbaarheid, reproduceerbaarheid en de normgegevens besproken worden.</p>	<p>6</p>
---	---------------	---	----------

<p>Praktijkopdracht: Uitvoeren inspanningstesten en krachttesten</p> <p><i>Achtergrondinformatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Werkboek Respiratoire revalidatie blz. 24-26 en blz. 42-44</i></li> </ul>	45 min	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten met elkaar de inspanningstesten doornemen en de uitkomsten hiervan interpreteren. Belangrijke aspecten zijn het op de juiste wijze uitleggen van de test of de onderzoekshandelingen en de correcte instructie geven aan de cliënt. En vervolgens de juiste interpretatie maken bij de resultaten.</p> <p>Er zijn 4 inspanningstesten die in groepjes uitgevoerd kunnen worden:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Steep Ramp test</li> <li>2. Uithoudingsfietstest</li> <li>3. Zes Minuten Wandeltest (6MWT)</li> <li>4. Shuttle walk test (SWT)</li> </ol> <p>De inspanningstesten worden (indien mogelijk) uitgevoerd met een rietje in de mond en een wasknijper op de neus.</p> <p>Er zijn 6 krachttesten die in groepjes uitgevoerd kunnen worden:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Deltoideus (isometrische kracht)</li> <li>2. Biceps (isometrische kracht)</li> <li>3. Quadriceps (isometrische kracht)</li> <li>4. Hamstrings (isometrische kracht)</li> <li>5. Handknijpkracht (Jamar)</li> <li>6. 1 of 10RM test</li> </ol> <p>De cursisten voeren de testen in 2- of 3-tallen uit en interpreteren de testuitkomsten aan de hand van de beschikbare referentiewaarden. De docent loopt rond om vragen te beantwoorden en te kijken of de testen volgens protocol verlopen. Aan het einde wordt er kort plenair nabesproken hoe het ging en welke knelpunten er eventueel zijn.</p>	7,8,9
<p>Praktijkopdracht: Interpreteren inspanningstesten en krachttesten en de beperkende factor bepalen</p>	45 min	<p>Tijdens de eerdere opdracht <i>Inspanningsbeperking</i> hebben de cursisten kennis gemaakt met de uitkomsten van een maximale inspanningstest, welk systeem de inspanning beperkt en welke interventie kan worden toegepast. Bij deze praktijkopdracht wordt deze kennis toegepast op een aantal voorbeeldcasussen.</p> <p><i>Doel(en):</i> praktische ervaring opdoen met het bepalen van inspanningsbeperking en interventie</p> <p>De cursisten gaan in 2-tallen een aantal voorbeeldcasussen uitwerken. Hiervoor krijgen ze ca 30 minuten de tijd. De docent loopt rond om vragen te beantwoorden. De opdracht wordt de laatste 15 minuten plenair nabesproken.</p>	9,10

<p>Verwerkingsopdracht: uitvoeren van onderzoek en klinimetrie</p> <p><i>Achtergrondinformatie:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Blz. 5 van de KNGF-richtlijn COPD.</li> </ul>	5 min	<p>Tijdens de verwerkingsopdracht gaat de cursist de opgedane kennis over klinimetrie toepassen in de praktijk. Hun ervaring presenteren ze volgende keer aan de groep, waarbij er ruimte is voor feedback en discussie.</p> <p><i>Doel(en):</i> praktische ervaring opdoen met uitvoeren en interpreteren van klinimetrie</p> <p>De opdracht luidt als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Voer in de eigen werksetting een onderzoek uit bij een cliënt met COPD en werk alle elementen hiervan uit op 1 à 2 A4'tjes en neem dit mee naar de volgende les. Kijk of alle elementen van het onderzoek zijn uitgevoerd (functioneel onderzoek, vragenlijsten en inspanningstesten) en beschrijf hoe dit ging. Schenk hierbij speciaal aandacht aan wat goed ging en wat minder goed ging. Zijn er onderdelen die in de praktijk niet uitvoerbaar blijken te zijn of wijkt u bewust af van de richtlijn? Kijk of u dit dan ook kunt onderbouwen. Deze aspecten komen aan bod tijdens de volgende les.</li> <li>• U presenteert de uitwerking aan de groep en vertelt daarbij wat er goed ging en wat er minder goed ging. De presentatie mag 5 minuten duren en u ontvangt feedback van de docent en de medecursisten.</li> </ul>	7,8,9,10
Afsluiten	10 min	Afsluiten van de les met een korte samenvatting waar de cursisten staan en wat er nog zal worden behandeld in de komende lessen. Tevens is er ruimte voor cursisten om vragen te stellen.	
<b>Totaal les 2</b>	<b>6u00m</b>		

**LES 3****Lestijden:** 9.30 – 16.30

Lesleerdoelen:

Na het bestuderen van de theorie en het afronden van deze les kan de cursist:

1. Het algemeen uithoudingsvermogen vergroten bij een cliënt met COPD.
2. Trainingsprincipes toepassen bij de cliënt met COPD.
3. Trainingsparameters kiezen en onderbouwen bij een training van een cliënt met COPD.
4. De behandeling onderbouwen op basis van evidence-based practice.
5. Het adembewegingsapparaat behandelen.
6. Cliënten met COPD informeren en adviseren over het beweeggedrag.
7. Cliënten met COPD informeren en adviseren over zelfmanagement bij COPD.
8. De behandeling van een cliënt met COPD evalueren.
9. Sputumklarende technieken toepassen en instrueren bij een cliënt met COPD.
10. Beschrijven wat de effecten zijn van een ontspanningsinstructie voor een cliënt met COPD.
11. De KNGF-richtlijn COPD toepassen bij de fysiotherapeutische behandeling van een cliënt met COPD.
12. De praktische toepassing van de KNGF-richtlijn COPD evalueren.

Programmaonderdeel	Contacttijd	Korte beschrijving inhoud programmaonderdeel	Lesleerdoel
Introductie	10 min	<p>Welkomstwoord les 3 waarin de docent aangeeft waar de cursisten staan ten opzichte van het cursusdoel, een korte samenvatting geeft van les 2 en het programma van les 3 doorneemt.</p> <p><i>Doel(en):</i> opfrissen behandelde stof, programma doornemen</p> <p>De docent maakt daarbij gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>• Waar staan we</li><li>• Samenvatting les 1</li><li>• Programma les 2</li></ul>	-
Bespreken verwerkingsopdracht: uitvoeren van onderzoek en klinimetrie	10 min	<p>De cursisten gaan in groepjes hun ervaring presenteren over het functioneel onderzoek en klinimetrie die ze in de praktijk hebben afgenomen bij een cliënt.</p> <p><i>Doel(en):</i> reflecteren op het uitvoeren en interpreteren van klinimetrie</p> <p>De cursisten worden verdeeld in kleine groepjes. Elke cursist krijg maximaal 2 minuten tijd om een korte presentatie te geven, waarbij er ruimte is voor discussie en feedback door de docent en medecursisten. De docent loopt rond en bespreekt de laatste 5 minuten de bevindingen plenair.</p>	-

<p>Bespreken voorbereidingsopdracht: inspanningsfysiologie en trainingseffecten</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: inspanningsfysiologie en trainingseffecten</i></p>	<p>30 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er uit literatuur informatie en kennis verzameld over de inspanningsfysiologie en de te verwachten trainingseffecten bij cliënten met COPD. Het doel van deze opdracht is om de cursisten voorafgaand aan de les uit te nodigen zich te verdiepen in de verplichte literatuur en middels deze literatuur informatie en kennis te verzamelen over inspanningsfysiologie en trainingseffecten bij mensen met COPD, waardoor iedereen op vergelijkbaar niveau aan de les start. De cursisten hebben als voorbereidingsopdracht een aantal vragen beantwoord. Dit wordt plenair besproken aan de hand van onderstaande vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Benoem de 5 verschillende inspanningsbeperkingen bij COPD en welke trainingsvormen geïndiceerd zijn bij deze inspanningsbeperkingen.</li> <li>2. Benoem de kenmerken van een oefenprogramma bij cliënten met COPD conform de ACSM-guidelines en geef uw mening hierover in relatie tot uw ervaring met het trainen van deze cliënten in de fysiotherapeutische setting.</li> <li>3. Wanneer zou u ervoor kiezen om met een cliënt met COPD te trainen op hartfrequentie en wanneer op Borg-schaal? Verklaar uw antwoord.</li> <li>4. Op basis van welke gegevens kiest u voor intervaltraining i.p.v. duurtraining? Benoem tevens de indicaties voor intervaltraining.</li> <li>5. Welke trainingsintensiteit is nodig om bij een cliënt met COPD een effect te bereiken in het maximale aerobe uithoudingsvermogen tijdens duurtraining?</li> <li>6. Een cliënt met COPD GOLD I (cardiocirculatoire beperking) geeft aan moeite te hebben met traplopen. Welke training biedt u hem aan?</li> <li>7. Waarom is het gunstig om cliënten met COPD waarbij tijdens inspanning de saturatie daalt te laten trainen met O<sub>2</sub>?</li> </ol> <p><i>Doel(en):</i> inzicht krijgen in inspanningsfysiologie en trainingseffecten bij mensen met COPD.</p> <p>De docent behandelt plenair de vragen. Over de antwoorden wordt in de les gediscussieerd met de groep.</p>	<p>2,3,4</p>
---	---------------	--	--------------



<p>Presentatie: energiesystemen en trainingsprincipes</p>	<p>45 min</p>	<p>Tijdens dit onderdeel wordt er dieper ingegaan op energiesystemen en trainingsprincipes bij mensen met COPD en astma.</p> <p><i>Doel(en):</i> vergroten kennis over de werking van het lichaam bij inspanning en trainingsprincipes</p> <p>De docent maakt gebruik van een PowerPoint-presentatie over:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Bewegen</li> <li>• Spiervezel</li> <li>• Regeneratie ATP</li> <li>• Adembehoeftte</li> <li>• Systemen</li> <li>• Trainingswetten</li> <li>• Trainingsvormen</li> </ul> <p>De presentaties zijn deels interactief, waarbij de docent de cursisten uitnodigt na te denken. Bij een aantal dia's wordt er gebruik gemaakt van 'animaties' waarbij niet alle tekst zichtbaar is en de cursisten op basis van eigen kennis en ervaring invulling geven aan de dia. Verder wordt er gebruik gemaakt van praktijkoefeningen, waarbij de cursisten zelf oefenen of ervaren.</p>	<p>1,2,3,4</p>
---	---------------	---	----------------

<p>Praktijkopdracht: werk een trainingsprogramma uit</p>	<p>40 min</p>	<p>Tijdens de opdracht werken de cursisten verschillende trainingsprogramma's uit voor hun eigen cliënt uit de casus. Het trainingsprogramma moet afgestemd zijn op de individuele doelen van de cliënt en het behandelplan met inachtneming van de mogelijkheden en onmogelijkheden van de cliënt.</p> <p>De trainingen gaan in de volgende opdracht uitgevoerd worden, dus de cursisten moeten gebruik maken van de aanwezige materialen en creatief zijn met de mogelijkheden die er op de locatie zijn waar de cursus gehouden wordt.</p> <p>De cursisten stellen een trainingsprogramma op voor een eerste training, een training halverwege de behandelperiode en een training aan het einde van de behandelperiode. Onderdelen binnen dit trainingsprogramma kunnen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Aërobe training</li> <li>• Anaërobe training</li> <li>• Krachttraining</li> <li>• Functionele training</li> <li>• Lenigheidstraining</li> </ul> <p>Het trainingsprogramma is als volgt opgebouwd: een warming-up, een training en een cooling-down. Tijdens de warming-up kan een koppeling worden gemaakt met aërobe of anaërobe training. Na de warming-up volgt het trainingsgedeelte met conditietraining (het trainen van het an-/aëroob uithoudingsvermogen), krachttraining en/of functionele training. De opbouw van het trainingsprogramma is afhankelijk van de persoonlijke doelen en motivatie van de cliënt. Het trainingsprogramma wordt afgesloten met een cooling-down.</p> <p><i>Doel(en):</i> cursisten leren een individueel trainingsprogramma op te stellen voor verschillende fases van de behandelperiode</p> <p>De cursisten werken in 2-tallen het programma uit. De docent loopt rond om vragen te beantwoorden. Eventuele gemeenschappelijke struikelpunten of vragen kunnen plenair worden besproken.</p>	<p>1,2,3,4</p>
--	---------------	---	----------------

<p>Praktijkopdracht: uitvoering training COPD-groep</p>	<p>45 min</p>	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten de training die ze in de vorige opdracht hebben opgesteld uitvoeren in kleine groepjes. Gedurende de training wordt gekeken naar o.a.:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Aanbieden van een functionele training, waarin aandacht gegeven wordt aan ademregulatie, temporegulatie en de specificiteit van de training.</li> <li>• Doseren van de training m.b.v. de Borg-/RPE-schaal.</li> <li>• Opbouwen van de intensiteit gedurende de trainingsperiode.</li> <li>• Afbreekcriteria van de training, zoals te lage saturatie, koorts, hartritmestoornissen, pijn op de borst, inspanningsastma, algehele malaise, toenemende hoest en/ kortademigheid (Borg &gt;6/10).</li> </ul> <p><i>Doel(en):</i> aanbieden van training aan een groep met inachtneming van trainingsopzet en gewenste intensiteit, bijsturen van cliënten tijdens training op basis van ervaren zwaarte</p> <p>De cursisten worden verdeeld in groepjes van 4 à 5 cursisten, waarvan 3 à 4 cursisten een cliënt met COPD spelen en 1 de fysiotherapeut. Elke training duurt ca 10 – 15 minuten, afhankelijk van de groepsgrootte. Hierna wordt binnen het groepje gewisseld. Zo worden er 3 training gegeven. De docent loopt rond om tijdens de training aanwijzingen te geven. Naderhand wordt de opdracht kort plenair besproken.</p>	<p>1,2,3,4</p>
<p>Introductie middagdeel</p>	<p>5 min</p>	<p>Introductie op overige fysiotherapeutische interventies en hun plek binnen de behandeling van mensen met COPD.</p>	<p>-</p>
<p>Praktijkopdracht: sputumklaring</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: sputumklarende technieken</i></p> <p>Achtergrondinformatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• D.2 in de <i>KNGF-richtlijn COPD</i> (blz. 10-11)</li> </ul>	<p>45 min</p>	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten in groepjes de sputummobiliserende technieken met elkaar oefenen aan de hand van hun gemaakte voorbereidingsopdracht. De fysiotherapeut leert de sputummobiliserende technieken aan aan de cliënt en de observator kijkt hoe dit uitgevoerd wordt en geeft aan het einde feedback.</p> <p><i>Doel(en):</i> aanleren van sputummobiliserende technieken aan een cliënt met COPD, bijsturen van techniek tijdens oefening op basis van effectiviteit</p> <p>De cursisten worden in 3-tallen verdeeld, waarbij één cursist de therapeut speelt, één de cliënt speelt en de derde observeert. Elke training duurt ca. 10 minuten, afhankelijk van de groepsgrootte. Hierna wordt binnen het groepje gewisseld. Zo worden er 3 training gegeven. De docent loopt rond om tijdens de training aanwijzingen te geven. Naderhand wordt de opdracht kort plenair besproken.</p>	<p>5,9</p>

<p>Praktijkopdracht: relaxatieoefening</p> <p><i>Vorbereidingsopdracht: Autogene training en progressieve relaxatie</i></p>	<p>25 min</p>	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten progressie relaxatie en autogene training zelf ervaren. Het zelf ervaring opdoen met het ondergaan van deze relaxatiemethodes is een hele belangrijke voorwaarde om deze oefenen correct uit te kunnen voeren bij cliënten. Door de kennis die ze hebben opgedaan bij het maken van de voorbereidingsopdracht kunnen ze tijdens de oefening beter ervaren op welke wijze de oefening wordt begeleid en wat de cliënt mag voelen om het gewenste effect te bereiken.</p> <p><i>Doel(en):</i> ervaren van progressie relaxatie en autogene training, leren reflecteren op de ervaren gevoel en het doel van de oefening</p> <p>De cursisten nemen allemaal plaats op een matje (liggend) en de docent begeleidt de cursisten in een oefensessie van autogene training volgens Schultz, of een training in progressieve relaxatie. De sessie duurt ongeveer 15 minuten. Naderhand worden de effecten van de oefening en de ervaring van de cursisten plenair besproken.</p>	<p>10</p>
---	---------------	---	-----------

<p>Praktijkopdracht: zelfmanagement</p> <p>Achtergrondinformatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Hoofdstuk 11 uit <i>COPD een leidraad voor de praktijk</i></li> </ul>	<p>35 min</p>	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten zich verdiepen in zelfmanagement van de cliënt en hun rol hierbij als fysiotherapeut. Aan de hand van een filmpje wordt er in groepjes een mindmap gemaakt. Daarbij bedenken ze thema's en onderwerpen rondom de rol van de fysiotherapeut bij het verbeteren van zelfmanagement bij cliënten met COPD. Waar worden knelpunten verwacht en hoe zou de fysiotherapeut dit kunnen verbeteren? Aan de hand van de mindmap wordt dit inhoudelijk verder uitgewerkt tot een interventie.</p> <p>Onderstaand overzicht van vaardigheden, interventies en het model van Prochaska dienen als leidraad voor de docent om de cursisten te begeleiden.</p> <p>Zelfmanagement richt zich hoofdzakelijk op gedragsverandering en niet op het enkel overdragen van kennis. Zorgverleners trachten cliënten met verschillende gedragstechnieken te activeren en hun essentiële vaardigheden bij te brengen die hen ondersteunen in de dagelijkse beslissingen rondom hun ziekte. De belangrijkste gedragsmatige vaardigheden van de cliënt om te kunnen komen tot adequaat zelfmanagement zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Probleemoplossend vermogen</li> <li>• Besliskundig vermogen</li> <li>• Gebruik hulpbronnen</li> <li>• Relatie patiënt - zorgverlener</li> <li>• Plannen van actie</li> <li>• Self-tailoring</li> </ul> <p>Kijk ook naar het transtheoretisch model van Prochaska en diclemente en de hierbij passende interventies binnen de motivational interviewing. Binnen het transtheoretisch model kunnen de mogelijke knelpunten bekeken worden, afhankelijk van de fase waarin de cliënt zich bevindt:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. Voorbeschouwingsfase</li> <li>2. Overpeinzingsfase</li> <li>3. Voorbereidingsfase</li> <li>4. Actiefase</li> <li>5. Gedragsbehoudsfase</li> <li>6. Terugvalfase</li> </ol> <p>Diverse interventies:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Educatie</li> <li>• Motivational interviewing</li> <li>• Gedeelde besluitvorming</li> </ul>	<p>6,7,8</p>
--	---------------	--	--------------

		<ul style="list-style-type: none"><li>• Streefdoelen opstellen/plannen van actie</li><li>• Beweegprogramma COPD als vervolg op individuele begeleiding of na een tweedelijns revalidatie</li><li>• Zelfmonitoring en symptoommanagement</li><li>• Cliënten ervaringen laten delen in groepsverband</li></ul> <p><i>Doel(en):</i> bewustwording wat zelfmanagement bij cliënten met COPD inhoudt, mogelijke knelpunten (h)erkennen, bedenken op welke wijze dit kan worden verbeterd, welke wijze de fysiotherapeut dit proces kan begeleiden</p> <p>Met de groep wordt er een video bekeken. Vervolgens worden de cursisten in 3- of 4-tallen verdeeld en krijgen ze 20 minuten om de mindmap te maken en de interventies uit te werken. De docent loopt rond om eventuele vragen te beantwoorden en de cursisten richting te geven aan de hand van de bovenstaande leidraad. De interventies worden plenair besproken.</p>	
--	--	---	--

<p>Praktijkopdracht: voorlichten en adviseren</p> <p>Achtergrondinformatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <a href="https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/betere-organisatie-van-zorg/zelfmanagement/">https://www.zonmw.nl/nl/onderzoek-resultaten/kwaliteit-van-zorg/betere-organisatie-van-zorg/zelfmanagement/</a></li> </ul>	45 min	<p>Tijdens deze opdracht gaan de cursisten in groepjes een advies- en /of voorlichtingsgesprek geven aan een cliënt. Er wordt advies en voorlichting gegeven over zelfredzaamheid en ziekte-inzicht. Eén cursist is de cliënt (deze kan informatie gebruiken uit zijn of haar eigen casus en de informatie reeds verkregen in de les), één cursist is de fysiotherapeut en een eventuele derde is observator. In het gesprek moeten minimaal de zelfredzaamheid en het ziekteinzicht aan bod komen.</p> <p>Opdracht aan de cursisten is als volgt:  “Binnen uw rol als fysiotherapeut voert u een adviesgesprek waarbij u let op de aandachtspunten die belangrijk zijn bij dat gesprek. Uw rol als voorlichter staat hier centraal. De cursist die de cliënt speelt mag in de rol van de cliënt kruipen en daarbij zo reëel mogelijk de cliënt van zijn of haar eigen casus nabootsen. Een eventuele derde in het groepje is observant en kan aan het einde feedback geven aan de fysiotherapeut.”</p> <p><i>Doel(en):</i> leren een advies- en/of voorlichtingsgesprek te voeren gericht op zelfredzaamheid en ziekteinzicht, communicatiewijze en gespreksinhoud kunnen aanpassen aan de hand van de reactie van de cliënt</p> <p>De cursisten worden in 3- of 4-tallen verdeeld, waarbij 1 cursist de cliënt speelt en 1 de fysiotherapeut. Per ronde krijgen de groepjes 10 minuten tijd om het gesprek te voeren, waarna er wordt gewisseld van rollen binnen elk groepje. De docent loopt rond om eventuele vragen te beantwoorden en eventueel te helpen als het gesprek vastloopt. De opdracht wordt plenair nabesproken wat er goed ging en eventuele knelpunten. Daarbij maakt de docent een uitstap naar ‘motivational interviewing’ als hulpmiddel bij het voeren van een adviesgesprek.</p>	6,7,8
<p>Praktijkopdracht: discussie KNGF-richtlijn COPD</p> <p>Achtergrondinformatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• KNGF-richtlijn COPD</li> <li>• LAN Zorgstandaard COPD</li> <li>• CBO-richtlijn Diagnostiek en behandeling van COPD</li> </ul>	10 min	<p>Tijdens deze opdracht wordt er een korte plenaire discussie gevoerd over de KNGF-richtlijn COPD en de aansluiting van de richtlijn op de praktijk. Doel van de discussie is om de cursisten te toetsen op hun inhoudelijke kennis van de richtlijn en om de praktische (on)mogelijkheden van de richtlijn samen te bekijken.</p> <p>De docent leidt de discussie en geeft ruimte aan de cursisten om hun mening te geven en om deze te beargumenteren.</p>	11,12

Afsluiting	15 min	Afsluiten van de les met een korte samenvatting waar de cursisten staan. Tevens is er ruimte voor cursisten om vragen te stellen. Hierna volgt afsluiting van de hele cursus met evaluatiemoment.	-
Totaal les 3	6u00m		
Totaal cursus	18u00m		